

# 23ste vergadering

Dinsdag 12 april 2005

Aanvang 13.30 uur

## Voorzitter: Timmerman-Buck

Tegenwoordig zijn 67 leden, te weten:

Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Bierman-Beukema toe Water, Biermans, Broekers-Knol, Van den Broek-Laman Trip, Van Dalen-Schiphorst, Dees, Doek, Doesburg, Dölle, Van Driel, Dupuis, Eigeman, Engels, Essers, Franken, De Graaf, Hamel, Hessing, Van Heukelum, Hoekzema, Ten Hoeve, Holdijk, Jurgens, Kalsbeek-Schimmelpenninck van der Oije, Ketting, Klink, Kox, Van der Lans, Van Leeuwen, Leijnse, Van der Linden, Linthorst, Luijten, Maas-de Brouwer, Meindertsma, Meulenbelt, Van Middelloop, Nap-Borger, Noten, Van den Oosten, Platvoet, Pormes, Putters, Van Raak, Rabbinge, Rosenthal, Russell, Schouw, Schuurman, Schuyer, Slagter-Roukema, Swenker, Tan, Terpstra, Timmerman-Buck, Vedder-Wubben, Wagemakers, Walsma, Werner, Westerveld, Witteman, Witteveen, Woldring en De Wolff,

en mevrouw Van der Hoeven, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, en de heer Rutte, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van Gennip, wegens verblijf buitenslands;

Thissen, Van Thijn en Middel, wegens bezigheden elders;

Noten en Sylvester, wegens ziekte.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: Ingekomen is een beschikking van de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer der Staten-Generaal, houdende de aanwijzing van:  
- de heren A.J.W. Duyvendak, A. Wolfsen en S.J. van Driel tot lid van de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad;  
- de heer A.J.W. Boelhouwer en de dames C.W.J.M. Roefs en V.T. Tjon-A-Ten tot plaatsvervangend lid van die raad.

Deze beschikking ligt op de griffie ter inzage. Ik stel voor, de beschikking voor kennisgeving aan te nemen.

Aldus wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat op 30 maart 2005 respectievelijk 8 april 2005 de geannoteerde respectievelijk de aanvullende geannoteerde agenda met bijlagen is ontvangen van de JBZ-Raad van 14 februari 2005. Bij vier het Koninkrijk bindende ontwerpbesluiten op de agenda wordt instemming gevraagd van deze Kamer.

De bijzondere commissie voor de JBZ-Raad heeft zich heden beraden over deze ontwerpbesluiten en adviseert de Kamer in te stemmen met de ontwerpbesluiten geaandeerd onder de nummers 2c, 2g en 2m.

De bijzondere commissie adviseert de Kamer op formele gronden instemming te onthouden bij agendapunt 2n.

Ik stel voor, dit advies te volgen.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: De overige ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

De **voorzitter**: Hierbij deel ik de Kamer mede dat voorgenomen beslissingen omtrent enkele ter instemming aangeboden JBZ-besluiten tijdens deze vergadering in de zaal ter inzage worden gelegd, conform het voorstel van de bijzondere commissie voor de JBZ-Raad. Als aan het einde van de vergadering geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer heeft besloten conform dit advies.

---

Aan de orde is de behandeling van de wetsvoorstellen:

- **Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2005 (29800-XIII);**
- **Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) voor het jaar 2005 (29800-XIV);**
- **Vaststelling van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2005 (29800-D);**
- **Vaststelling van de begrotingsstaat van het Dier-**

## Voorzitter

### gezondheidsfonds voor het jaar 2005 (29800-F).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

---

### Aan de orde is het **beleidsdebat** over het onderdeel **Wetenschap en Hoger Onderwijs, aan de hand van het thema "Het ondernemend hoger onderwijs" (Begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2005 (29800-VIII)).**

De **voorzitter**: Ik heet de minister en de staatssecretaris van harte welkom.

□

Mevrouw **Maas-de Brouwer** (PvdA): Voorzitter. Vandaag is het thema het "ondernemend hoger onderwijs". In de bijdrage van de PvdA-fractie zal ik eerst aangeven wat wij onder ondernemend hoger onderwijs anno 2005 verstaan en of wij denken dat het hoger onderwijs nú kan voldoen aan dat maatschappelijk wensbeeld. Daarna zal ik aangeven of het huidige beleid naar onze mening aanstuurt op het vergroten van de dynamiek in het hoger onderwijs, om te eindigen met een aantal verzoeken aan de regering.

Laat ik eerst zeggen wat wij met ondernemend hoger onderwijs bedoelen. Wij zullen in dit debat volstaan met een eenvoudige definitie.

Wij omschrijven ondernemend hoger onderwijs als hoger onderwijs dat nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen signaleert en deze ontwikkelingen vertaalt in nieuwe activiteiten, nieuwe diensten of nieuwe producten. Daarbij hoort ook initiatief nemen, en risico's niet schuwen.

Wat zijn dan de maatschappelijke ontwikkelingen waarop het wetenschappelijk onderwijs en het HBO naar de mening van de PvdA-fractie een initiatiefrijke respons moeten geven? Die vraag beantwoorden wij door gebruik te maken van het werk van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Dat bureau heeft enkele jaren geleden op zeer heldere wijze de majeure trends in onze kennisamenleving omschreven. In de wandeling zijn dat de 5 l's van

Schnabel. U kent ze misschien, maar ik zal ze nog eens noemen: individualisering, internationalisering, intensivering, informatisering en informalisering.

In hoeverre vibreert het hoger onderwijs nu op die 5 l's van Schnabel? Om te beginnen individualisering. Wie hoort over de massale hoorcolleges her en der, kan zich niet aan de indruk onttrekken dat het hoger onderwijs niet helemaal leidend is in de zogenaamde mass customization van het leeraanbod. De discussies gaan naar onze mening nog te weinig over maatwerk. Het is inmiddels alweer een paar jaar geleden dat het Maastrichtse model ontstond. Gaan de opleidingen gestructureerd op die weg verder? De experimenten met selectie aan de poort zijn naar onze mening jammer genoeg nog niet echt helemaal gericht op maatwerk. Hoe denkt de staatssecretaris bijvoorbeeld te meten of de match tussen student en opleiding goed is? Dat is een fundamenteel andere meting dan de outputmeting waarover wij zo vaak spreken. Hoe borgt de staatssecretaris dat de instellingen voldoende middelen beschikbaar stellen voor dit type innovatie? Innovatie die naar onze mening op de werkvloer vorm moet krijgen.

Dan de internationalisering. In sombere buien denk ik wel eens dat het hoger onderwijs vooral voor zijn bekostiging uit is op het binnenhalen van studenten van elders. In opgewektere zie ik ook oprechte pogingen om studieprogramma's af te stemmen binnen Europa en om echt iets te maken van de Bologna-afspraken. Maar dat de studenten zich inmiddels ook vrij in de internationale onderwijsruimte kunnen bewegen én wat de consequenties daarvan kunnen zijn, is nog niet het gesprek van de dag. Natuurlijk zijn ook wij trots op de statuur van Wageningen in dit kader, maar welke instelling treedt in de voetsporen van Wageningen? Het is ook interessant om te zien dat de studiefinanciering voor EU-studenten via het Europese Hof van Justitie werd afgedwongen, en niet totstandkwam op initiatief van een ondernemend Nederlands hoger onderwijs, dat het beste met zijn studenten voor heeft. Kortom, reageert het hoger onderwijs wel ondernemend genoeg op de l van internationalisering? En hoe weten

wij wat ondernemend genoeg is in dit kader?

De derde l van Schnabel staat voor intensivering. Hij bedoelt daarmee de toenemende behoefte aan snelle feedback. Hij doelt op ongeduld. Jarenlang studeren zonder feeling met de arbeidspraktijk is steeds minder jongeren gegeven. Men wil sneller weten waar "het" toe dient. De Haagse Hogeschool is jaren geleden voortrekker geweest op het gebied van duaal onderwijs. Wordt de ervaring die daar is opgedaan, gedeeld? Is de roep in sommige kringen om studieduurverlenging het relevante antwoord op het ongeduld van de huidige student? Of moeten wij juist zoeken naar nieuwe varianten van duaal onderwijs? Moeten wij niet gaan nadenken over de wenselijkheid van een onderbreking van de leerweg tussen bachelor en master? Hoe ziet de staatssecretaris het civiel effect van de bachelor in dit kader? Hoe moeten wij de roep van de studenten interpreteren om ruimte naast de studie voor het ontwikkelen van competenties die zij kennelijk tijdens hun opleiding niet aan de orde zien komen? Voelt het hoger onderwijs zich door die impliciete kritiek op de opleidingen wel voldoende uitgedaagd? Kunnen docenten daar wel een creatieve respons op geven, of zitten zij ingeklemd in instellingskaders?

Voorzitter. Als ik terugga naar Schnabel kom ik op de informatisering. De generatie voor wie gaming en chatten net zo gewoon is als rappen, zou wel eens anders kunnen leren dan u en ik vroeger deden. Wordt ICT gebruikt voor de broodnodige varianten in onderwijsdistributie? Waar zitten de goede voorbeelden van "blended learning"? Is R&D-geld beschikbaar voor onderzoek naar digitale didactiek? Ook hier heb ik naar een best practice gezocht: de Open Universiteit steekt met kop en schouders boven de anderen uit. Prima, maar wie volgt? Reageert de rest van het hoger onderwijs kwiek genoeg op de toenemende mogelijkheden van ICT? Is er ruimte voor experimenten met een digitaal portfolio en kunnen de instellingen zich melden bij de zich digitaliserende omroepen, nu de toegang tot de media ineens eenvoudiger wordt? Zo nee, zijn het Haagse regels die dat belemmeren of ontbreekt er leiderschap?